

УДК 658.152 (045)

РУДЕНКО В. В.

кандидат економічних наук, доцент

НАПРЯМИ АКТИВІЗАЦІЇ ФІНАНСОВО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

У статті розглянуто питання активізації фінансово-інвестиційної діяльності підприємств в Україні у контексті її складових – діяльності щодо здійснення інвестицій та діяльності щодо фінансування інвестицій. Запропоновано конкретні заходи щодо удосконалення процесу управління фінансово-інвестиційною діяльністю, покращення фінансового забезпечення інвестиційної діяльності, а також удосконалено управління реальними та фінансовими інвестиціями підприємств.

Ключові слова: інвестиції, фінансування інвестицій, фінансово-інвестиційна діяльність, активізація фінансово-інвестиційної діяльності.

In the publication are considered the intensification of financial and investment activities of the Ukrainian companies in the context of its components – the activities to investing and financing activities for the investment. The concrete measures are proposed for the improvement of the management of financial and investment activities, improving of the financial security of investment, and improving of management of real and financial investment of companies.

Key words: investments, financing of investment, financial and investment activities, the intensification of financial and investment activities.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Складна суспільно-політична ситуація в Україні об'єктивно обумовлює необхідність розробки напрямів активізації фінансово-інвестиційної діяльності підприємств. Адже навіть за високої привабливості окремих галузей національної економіки, у діяльності суб'єктів господарювання наявні значні проблеми щодо залучення та здійснення інвестицій. Така невідповідність виникла через прагнення інвесторів до стійкого зростання рентабельності, що не сприяє вирішенню стратегічного завдання – отримання конкурентних переваг та сталого розвитку підприємств у майбутньому на основі ефективного фінансування та реалізації інвестицій. Тому саме активізація фінансово-інвестиційної діяльності підприємств є єдиним шляхом до вирішення проблем їх ефективного функціонування, виготовлення конкурентоспроможної продукції та максимізації ринкової вартості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні питання фінансово-інвестиційної діяльності підприємств досліджували у своїх працях вітчизняні та зарубіжні вчені: І. А. Кириллових, Ю. М. Корецький, Ю. В. Мельник, В. А. Молодих, О. Ф. Семикіна, Н. М. Сімакова, М. М. Трешов, О. В. Турченок, С. В. Філіппова та інші.

Невирішені частини загальної проблеми. Незважаючи на розмаїття наукових поглядів щодо сутності, теорії і практики фінансово-інвестиційної діяльності підприємств та її удосконалення, ці питання залишаються недостатньо вивченими українською фінансовою наукою. Зокрема, **Регіональна бізнес-економіка та управління, 2016, № 1(49)**

потребують подальшого дослідження: проблеми активізації фінансово-інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання в сучасних умовах.

Постановка завдання. Метою дослідження є розробка та наукове обґрунтування комплексу заходів, які забезпечать умови для активізації фінансово-інвестиційної діяльності підприємств в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження із обґрунтуванням одержаних наукових результатів. У ринковому середовищі основою стабільного фінансового розвитку підприємств є здійснення ними ефективної фінансово-інвестиційної діяльності, яка є складовою їх господарської діяльності і однією з найважливіших форм реалізації економічних інтересів, при якій суб'єкти господарювання, вільно маневруючи фінансовими ресурсами, здатні шляхом раціонального їх використання забезпечити безперервний процес виробництва і реалізації продукції.

Фінансово-інвестиційна діяльність підприємств є сукупністю практичних дій з вироблення та реалізації рішень, спрямованих на залучення та вкладення капіталу в усіх його формах в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності з метою зростання ринкової вартості підприємств та досягнення індивідуальних цілей усіх учасників інвестиційного процесу.

Фінансово-інвестиційну діяльність на мікрорівні потрібно розглядати у двох аспектах: як суб'єктів та об'єктів фінансово-інвестиційного процесу. Сутність цих двох сторін фінансово-інвестиційної діяльності господарюючих суб'єктів автором відображено на рис. 1.

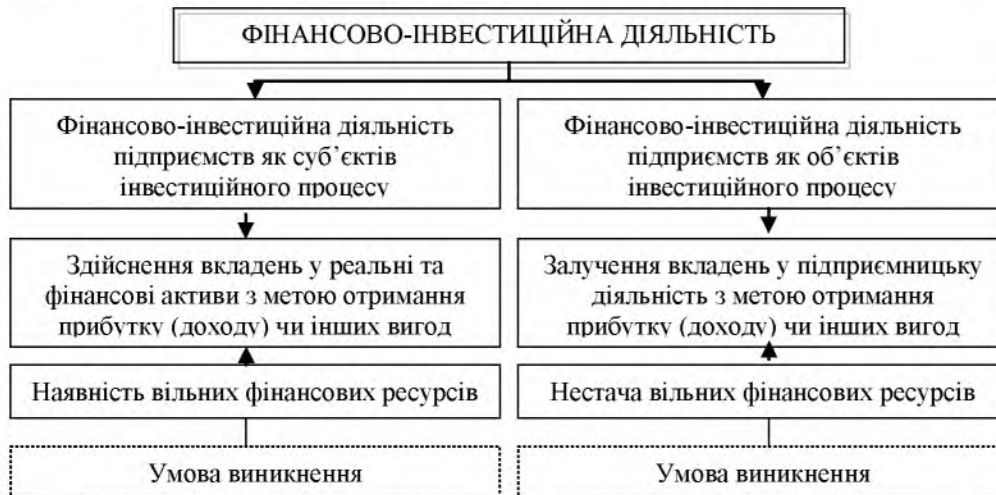

Рис. 1 Структурно-логічна схема фінансово-інвестиційної діяльності підприємств*

* Джерело: складено автором самостійно

Виділення двох аспектів фінансово-інвестиційної діяльності підприємств зумовлює виникнення двох напрямів її реалізації: перший напрям пов'язаний із залученням капіталу для подальшого інвестування (тобто фінансування), а другий напрям передбачає вкладення капіталу у різні види активів (тобто безпосереднє інвестування).

В сучасних умовах господарювання (загострення конкурентної боротьби, обмеженості традиційних джерел фінансування інвестиційної діяльності, серйозних технологічних змін) активізацію фінансово-

інвестиційної діяльності на рівні підприємств забезпечує застосування комплексу заходів фінансово-інвестиційного менеджменту, які автором визначено та відображено на рис. 2.

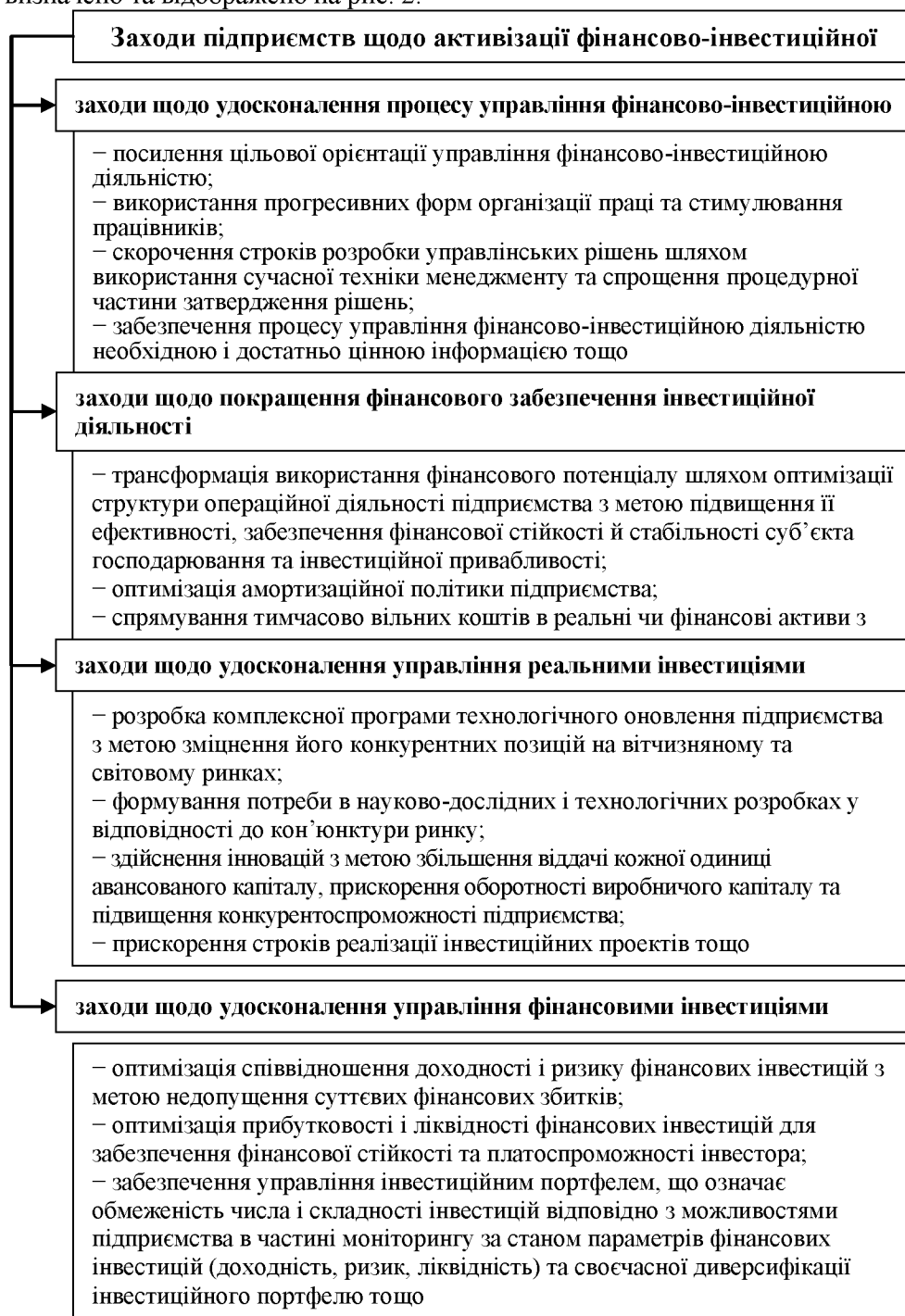

Рис. 2. Заходи щодо активізації фінансово-інвестиційної діяльності, що вживаються на рівні підприємств*

* Джерело: складено автором самостійно

Заходи щодо удосконалення організації процесу управління фінансово-інвестиційною діяльністю повинні реалізовуватися на основі розуміння підприємства як множини учасників виробництва, сукупності норм, традицій та правил, що виражають колективні знання й досвід та регулюють взаємодію між працівниками з приводу розробки й прийняття рішень щодо фінансування та здійснення інвестицій. Ефективна організація процесу фінансово-інвестиційного менеджменту у кінцевому підсумку здійснює вплив на результативність і масштаби фінансово-інвестиційної діяльності: стан і якість взаємодії різних підрозділів підприємства, яка збільшує або зменшує економічний ефект від залучення та реалізації інвестицій. Оптимально організоване корпоративне управління знижує вартість та підвищує рентабельність інвестованого капіталу, що призводить до зростання ринкової вартості господарюючого суб'єкта, робить його привабливим для інвестицій.

Одним з найважливіших факторів успішного здійснення фінансово-інвестиційної діяльності, на думку О. Ф. Семикіної, є працівники підприємства, що володіють необхідним фізичним та інтелектуальним розвитком, здібностями, знаннями і навиками для реалізації інвестицій. Увага до формування системи мотивації та оплати праці із застосуванням фінансових та не фінансових методів дозволяє мінімізувати відхилення планових показників від фактичних при здійсненні фінансово-інвестиційної діяльності, забезпечує зростання віддачі від інвестицій та приріст ринкової вартості підприємств. Особливо актуальні стимули, що підвищують індивідуальний вклад і зацікавленість в діяльності з негарантованим або відкладеним у часі результатом [1, с.161].

Заходи щодо покращення фінансового забезпечення інвестиційної діяльності мають на меті повне та своєчасне покриття потреби підприємств в необхідних ресурсах для здійснення інвестицій різних форм з дотриманням критерію оптимізації структури капіталу та зменшення його середньозваженої вартості. При чому, в сучасних умовах господарювання при виборі джерел фінансування інвестиційної діяльності підприємств мають орієнтуватися на використання внутрішніх джерел, зокрема амортизаційних відрахувань.

Удосконалення використання амортизаційних відрахувань як джерела фінансового забезпечення, на думку О. В. Турченяк, передбачає коригування існуючої амортизаційної політики. По-перше, амортизаційна політика повинна тісно переплітатися із загальною стратегією фінансово-інвестиційної діяльності, що потребує поєднання в єдину систему податкових відрахувань від прибутку підприємства, застосування схем прискореної амортизації, наявності пільг за інвестиційними кредитами і витрат на технологічні інновації. Таке поєднання реально сприятиме модернізації виробництва та підвищенню ефективності використання фінансового капіталу в інвестиційній діяльності. По-друге, необхідно чітко окреслити об'єкти, застосування прискореної амортизації. Зокрема, доцільно застосовувати прискорену амортизацію при використанні високотехнологічного обладнання [2, с.306].

Ефективне управління формуванням власних інвестиційних ресурсів та збільшення їх частки у сукупному обсязі забезпечують підвищення фінансової стійкості й платоспроможності суб'єктів господарювання у довгостроковому періоді та підвищують їх привабливість для сторонніх інвесторів і кредиторів.

Проте, як вважає С. В. Філіппова, переоснащення матеріально-технічної бази промислових підприємств і впровадження сучасних інноваційно спрямованих технологій виробництва продукції не можуть бути здійснені виключно за рахунок власних ресурсів господарюючих суб'єктів, що суттєво знижує інвестиційну активність та перешкоджає розвитку економіки держави [3, с.44].

Використання позикових ресурсів як джерела фінансування інвестицій є звичайним явищем у діяльності підприємств. Практика господарювання свідчить, що ефективність використання позикових коштів, зазвичай, більша ніж ефективність використання власних інвестиційних ресурсів. Це пояснюється, насамперед, підвищенням відповідальності суб'єктів господарювання перед кредиторами за повернення боргу у встановлений термін. При чому, як зазначає І. О. Кириллових, залучення позикових інвестиційних ресурсів в розумних розмірах та ефективно їх використання сприяє поліпшенню фінансового стану, і навпаки, якщо підприємство залучає позикові джерела фінансування інвестиційної діяльності у розмірах, що економічно не обгрунтовані, це може призвести до погіршення фінансового стану [4, с.133].

Для вирішення проблем, пов'язаних із залученням позикових ресурсів, необхідно, по-перше, в рамках кожного підприємства проводити економічне обгрунтування доцільності залучення тих чи інших позикових ресурсів. По-друге, з метою усунення недоліків у методичних підходах до оцінки впливу позикових інвестиційних ресурсів на фінансовий результат діяльності суб'єктів господарювання потрібно використовувати оціночний підхід. При чому, як вважають В. А. Молодих та Ю. М. Корецький, економічне обгрунтування позикових джерел фінансування інвестиційної діяльності на мікрорівні повинно передбачати, з одного боку, оцінку доцільності їх залучення, а з другого – вибір джерел з найменшою вартістю [5, с.201].

Існує також необхідність створення певних організаційно-економічних умов, які забезпечать ефективніше залучення інвестиційних ресурсів, серед яких Ю. В. Мельник виділяє наступні [6, с.230]:

- забезпечити прозорість фінансових потоків і фінансової звітності;
- забезпечити адресну мобілізацію зовнішніх джерел фінансування;
- виділяти реальні й фінансові інвестиції в окремі групи для підготовки пропозицій інвесторам і залучення зовнішніх джерел фінансування;
- виділяти кошти на економічне обгрунтування реального й фінансового інвестування, що передбачають використання залученого й позикового капіталу;
- забезпечити підвищення показників ефективності фінансово-економічної діяльності.

В сучасних умовах управління реальними інвестиціями підприємств пов'язане з низкою проблем, які виникають практично на всіх етапах їх реалізації. Так, на передінвестиційному етапі основною проблемою суб'єктів господарювання є пошук інвесторів, тобто джерел фінансування інвестиційної діяльності. На інвестиційному етапі актуальними проблемами при здійсненні реального інвестування є: швидке зростання цін і тарифів, особливо на будівельні матеріали; високі транспортні витрати на доставку обладнання та матеріалів; тривалий період будівництва і монтажу обладнання, що збільшує вартість інвестиційних проектів; вірогідність неточних розрахунків вартості проектів через наявність інфляції. Значною в

сучасних умовах господарювання є проблема безпеки та ризиків інвестиційних проектів, що зумовлено наявністю великої кількості махінацій з боку компаній, які їх реалізують.

Тому заходи щодо удосконалення управління реальними інвестиціями мають здійснюватися на основі системного підходу щодо управління ризиками, доходністю та ліквідністю інвестиційних проектів шляхом достовірної комплексної економічної оцінки, що в свою чергу дозволить приймати ефективні рішення при укладанні контрактів і реалізації інвестиційних проектів. Це зумовлює необхідність впровадження сучасної системи нормування, бюджетування та фінансового прогнозування, що сприятиме мінімізації зовнішніх та внутрішніх ризиків. При цьому, першочерговий акцент слід зробити на системі бюджетування, яка має провадитись за проектним принципом і чіткими регламентами з урахуванням напрацьованого зарубіжного та вітчизняного досвіду.

Підвищення ефективності інвестиційної діяльності на стадії розробки інвестиційного проекту може бути досягнуте за рахунок скорочення терміну проектування; закладення у проект прогресивних форм його реалізації; широкого застосування там, де це можливо і доцільно, типових проектів, які вже виправдали себе на практиці, що дозволяє значною мірою знизити витрати на проектування, а також різко зменшити ризики; застосування в проекті найбільш передових технологій з урахуванням вітчизняних і зарубіжних досягнень; підвищення загального технічного рівня проектування. Крім того, необхідно використовувати принципи наскрізного планування при формуванні й реалізації інвестиційних проектів. Це дозволить, на думку М. М. Трешова, підвищити ефективність фінансово-інвестиційної діяльності і забезпечити системний взаємозв'язок інвестиційної програми зі стратегічною програмою фінансово-інвестиційної політики, і крім того – прозорий контроль за ступенем досягнення цільових інвестиційних завдань [7, с.84-85].

За сучасного суспільно-економічного становища України управління фінансовими інвестиціями підприємств пов'язане з низкою проблем, що заважають здійсненню інвестицій у фінансові активи стати ефективним механізмом вкладення капіталу на мікрорівні:

- 1) український фінансовий ринок наповнений системними ризиками політичної нестабільності та низької корпоративної культури;
- 2) вітчизняний фінансовий ринок пропонує обмежений набір фінансових активів для інвестування, поступаючись розвинутих ринкам не лише обсягами, але й числом використовуваних інструментів;
- 3) наявність кризи недовіри, за якої відсутність системи захисту фінансово-майнових прав інвесторів породжує недотримання балансу інтересів учасників фінансового ринку;
- 4) висока залежність фінансового ринку України в більшій мірі від розвинутих ринків, чим від внутрішніх макроекономічних показників, що зумовлює його нестійкий характер розвитку;
- 5) відсутність мотивації здійснення фінансових інвестицій у всіх суб'єктів господарювання тощо.

Отже, питання політичної стабільності, привабливого економічного клімату, стабільного зростання економіки, грамотного менеджменту поряд із високим правовим захистом інвесторів до цих пір не знайшли в Україні позитивного вирішення. Цим пояснюється неготовність більшості

підприємств здійснювати фінансові інвестиції.

Тому в контексті активізації фінансового інвестування слід здійснити такі кроки: на макрорівні – щодо підвищення місткості, ліквідності та масовості вітчизняного фінансового ринку, а на мікрорівні – збільшувати обсяги вільних грошових коштів для розширення можливостей їх подальшого розміщення у фінансові активи. Крім того, заходи щодо удосконалення управління фінансовими інвестиціями підприємств передбачають оптимізацію складу та структури сукупності фінансових активів, з урахуванням їх прибутковості, ліквідності та рівня фінансового ризику. Це досягається шляхом формування інвестиційного портфеля за рахунок активів, що забезпечать акумуляцію, збереження наявних ресурсів і потенційно є засобом для отримання прибутку надалі, при зниженні ступеня невизначеності. Зазначені заходи дозволять перетворити управління фінансовими інвестиціями на підприємствах на важливу складову їх фінансово-інвестиційної діяльності та ефективний інструмент реструктуризації оборотних коштів.

Висновки та перспективи подальших наукових досліджень. Питання підвищення фінансово-інвестиційної активності підприємств на сьогодні є надзвичайно важливим аспектом розвитку окремих галузей промисловості та економіки в цілому. Адже активізація фінансово-інвестиційного процесу є головною складовою економічних інструментів, які покликані спричинити реальні зрушення в структурі економіки країни, прискорити перехід економіки на якісно новий рівень розвитку, підвищити якість вітчизняної продукції та її конкурентоспроможність на світових ринках. На мікрорівні заходи щодо активізації фінансово-інвестиційної діяльності запропоновано здійснювати в контексті удосконалення процесу управління фінансово-інвестиційною діяльністю, покращення фінансового забезпечення інвестиційної діяльності, а також удосконалення управління реальними та фінансовими інвестиціями підприємств.

Список використаних джерел та літератури:

1. Семькина О. Ф. Факторы увеличения инвестиционной активности предприятия: системный подход / О. Ф. Семькина // Вестник Томского государственного университета. – 2006. – №292. – С.158-162.
2. Турченок О. В. Кризові дисбаланси та детермінанти активізації інвестиційної діяльності підприємств / О. В. Турченок // Вісник Сумського національного аграрного університету: Серія: Фінанси і кредит. – 2009. – №2. – С.302-308.
3. Філіппова С. В. Джерела фінансування інвестицій в основний капітал підприємств України / С. В. Філіппова, Н. М. Сімакова // Труды Одесского политехнического университета. – 2007. – Вып.2(28). – С.41-45.
4. Кирилловых И. А. Планово-расчетное и организационное обоснование инвестирования в основной капитал промышленных предприятий / И. А. Кирилловых // Вестник Чувашского университета. – 2009. – №1. – С.415-420.
5. Молодых В. А. Выбор и экономическое обоснование источников финансирования инвестиций / В. А. Молодых, Ю. М. Корецкий // Сборник научных трудов СевКавГТУ: Серия «Экономика». – 2009. – №9. – С.200-201.
6. Мельник Ю. В. Проблеми забезпечення фінансовими ресурсами підприємства залізничного транспорту / Ю. В. Мельник // Економічний простір. – 2010. – №35. – С.220-232.
7. Трешов М. М. Управління інвестиційно-інноваційною діяльністю сільськогосподарських підприємств / М. М. Трешов // Вісник Дніпропетровської державної фінансової академії: Серія: Економічні науки. – 2009. – №1. – С.82-87.